

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันการแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น แต่ละธนาคารต่างพยายามแข่งขันกันในการให้บริการลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มปริมาณสาขา หรือการขยายตัวในแง่ของประเภท คุณภาพ และปริมาณของบริการ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการขยายตัวเหล่านั้นก็คือ รายได้และค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเป็นเงาตามตัว การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของธนาคารโดยทั่วไปจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การควบคุม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของธนาคารในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเมินความสามารถในการหากำไร (Profitability) ของธนาคาร เพื่อให้ทราบว่าในการดำเนินงานแต่ละประเภทนั้นให้กำไรหรือขาดทุนเท่าใด ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน หรือวางแผน และกำหนดนโยบายรายได้ เช่น การวางแผนด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมบริการที่ทำกำไรสูง หรือเน้นบริการที่ต้นทุนต่ำกว่า เป็นต้น
2. การวางแผนในการให้บริการโดยอาศัยการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-Even Analysis) ของแต่ละบริการจะทำให้ทราบถึงปริมาณการให้บริการ หรือรายรับที่ธนาคารสามารถให้บริการแต่ละประเภทได้โดยไม่ขาดทุน
3. การวางแผนในการลดต้นทุนเพื่อเพิ่มผลกำไร หรือในกรณีที่อัตราค่าบริการที่เรียกเก็บอยู่นั้นต่ำกว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง แต่ไม่สามารถเพิ่มหรือลดค่าตอบแทนของบริการนั้นได้ เนื่องจากมีปัญหามาในแง่ภาวะการแข่งขัน หรือข้อตกลงของสมาคมธนาคารไทย ทางแก้ไขก็คือ การพยายามลดต้นทุนของบริการประเภทนั้นๆ ลง เช่น การหาวิธีการปรับปรุงหรือควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้เกิดการสูญเสียเปล่า (Waste) น้อยที่สุด

4. การกำหนดค่าบริการ หรือการตั้งราคา สำหรับบริการที่ออกมาใหม่ การทราบต้นทุนของการให้บริการซึ่งแม้จะเป็นเพียงประมาณการก็จะช่วยในการตัดสินใจ กำหนดราคาได้อย่างเหมาะสม

5. การวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ได้รับจากลูกค้าเฉพาะราย เช่น ลูกค้า รายใหญ่ต่างๆ เพื่อพิจารณาความคุ้มค่าในการให้บริการ หรือเพื่อเจรจาต่อรองกับลูกค้า

การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของธนาคาร ที่จะทำให้ได้ผลสรุปที่ถูกต้อง นั้น จำเป็นต้องรู้ถึงข้อมูลต้นทุนต่อหน่วย (Cost Per Unit) ของการให้บริการแต่ละ ประเภท ทั้งที่เป็นต้นทุนผันแปร (Variable Cost) และต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อหน่วยที่ได้รับแล้วจะสามารถประเมินผลได้ว่าธนาคารมี ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรรันเป็นข้อมูลที่จะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร

การดำเนินงานด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ เป็นการให้บริการลูกค้าทั้งในด้านสิ่งสินค้าเข้าและส่งออก รวมถึงการให้บริการสินเชื่อที่ เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศในลักษณะต่าง ๆ ด้วย ทำให้ขอบเขตการให้บริการ เป็นไปอย่างกว้างขวาง ลูกค้าที่ใช้บริการแต่ละรายจะใช้บริการในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น บางรายอาจจะใช้บริการด้านเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อส่งสินค้าเข้าเพียง อย่างเดียว บางรายอาจเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อส่งสินค้าเข้าพร้อมทั้งใช้บริการ ด้านสินเชื่อเพื่อนำสินค้าเข้า หรือบางรายอาจใช้บริการเพียงให้ธนาคารส่งตัวแลกเงิน ไปเรียกเก็บเงินในต่างประเทศให้เท่านั้น ซึ่งแต่ละวิธีธนาคารจะมีขั้นตอน และต้นทุน ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการลูกค้าที่แตกต่างกัน ดังนั้น ถ้าธนาคารสามารถคำนวณหา ต้นทุนต่อหน่วย (Cost per unit) ในการให้บริการแต่ละประเภทสำหรับลูกค้าแต่ละ ราย และค่าใช้จ่ายที่ถูกบันทึกส่วนให้รับผิดชอบจากหน่วยงานที่เป็นศูนย์ต้นทุน (Cost Center) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือสนับสนุน หรือให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอื่นเป็น จำนวนเท่าไร แล้วเมื่อเทียบกับค่าธรรมเนียมที่คิดจากลูกค้าแต่ละประเภท เพื่อคำนวณ หาจุดคุ้มทุน (Break - Even Point) ในการปฏิบัติงานธนาคารจะสามารถทราบได้ ว่าผลการดำเนินงานมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีวิธีใดที่จะทำให้กำไรรวมในอนาคต เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยลดค่าใช้จ่ายด้านพนักงาน งานประเภทใดมีขั้นตอนในการ ปฏิบัติงานมากเกินไป ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย จึงควรตัดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนออกไปเสีย

เป็นต้น ตลอดจนยังสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับอัตราค่าบริการที่เรียกเก็บ จากลูกค้าว่าเป็นอย่างไรเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. ศึกษาโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของฝ่ายการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์
2. วิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยของการให้บริการแต่ละประเภทของฝ่ายการค้าระหว่างประเทศ ทั้งในกรณีของการส่งสินค้าเข้า และการส่งสินค้าออก รวมถึงการให้สินเชื่อที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศในลักษณะต่าง ๆ
3. สืบหาและวิเคราะห์วิธีการบันทึบค่าใช้จ่ายจากศูนย์ต้นทุน (Cost Center) อันเป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือสนับสนุน หรือให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอื่น จึงมีเฉพาะค่าใช้จ่ายที่โอนเข้าศูนย์กำไร (Profit Center) อันเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะสามารถหารายได้ให้ธนาคาร
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบ รายได้และค่าใช้จ่ายของการให้บริการแต่ละประเภทในฝ่ายการค้าระหว่างประเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของฝ่ายจัดการ เช่น มีค่าใช้จ่ายประเภทใดบ้างที่สมควรลดให้ต่ำกว่าที่เป็นอยู่ และการวางแผนด้านอัตรากำลังพนักงาน เป็นต้น
5. สรุปปัญหาและเสนอแนะวิธีการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจที่ถูกต้องของฝ่ายจัดการ และเพื่อให้การดำเนินงานของธนาคารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยนั้น เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกด้านการค้าระหว่างประเทศในประเทศไทยมีถึง 15 ธนาคาร ซึ่งแต่ละธนาคารย่อมมีปริมาณสินทรัพย์ ปริมาณของการให้สินเชื่อ และต้นทุนในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน เพื่อให้ขอบเขตของการศึกษาเหมาะสมมีความเป็นไปได้ และเป็นตัวแทนด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษาเพียงการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าต่างประเทศของธนาคารขนาดกลาง 3 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 6 แห่ง ซึ่งมีปริมาณการให้สินเชื่อแก่ลูกค้า ตั้งแต่ 1 ม.ค. - 31 ธ.ค. 2532 จำนวน 40,000 - 100,000 ล้านบาท โดยเลือกธนาคารตัวอย่าง 3 ธนาคาร จากจำนวนทั้งสิ้น 6 ธนาคาร และมีวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เลือกธนาคารที่มีระบบการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกัน และสามารถขอข้อมูลมาทำการศึกษาได้

แนวเหตุผล ทฤษฎีที่สำคัญหรือสมมติฐาน

ในการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน เป็นเพียงการวิเคราะห์รายได้ และค่าใช้จ่าย โดยรวมของทั้งฝ่ายการค้าระหว่างประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่า ในการให้บริการแต่ละประเภทนั้น มีต้นทุนในการให้บริการเท่าใด และมีรายได้จากค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บเท่าใด เมื่อเทียบกันแล้วมีกำไรหรือขาดทุนมากน้อยเพียงใด ซึ่งถ้าสามารถวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศนี้ โดยคิดเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายต่อบริการแต่ละประเภท รวมทั้งการได้รับการปันส่วนต้นทุนจากศูนย์ต้นทุน (Cost Center) แล้วจะสามารถนำผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวางแผน ควบคุม และวัดผล การดำเนินงานของธนาคารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการค้นคว้าและวิจัย

ข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จาก

1.1 การสัมภาษณ์ โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ประมวลข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากพนักงานธนาคารต่าง ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้าระหว่างประเทศ

1.2 การสังเกตการณ์ โดยการศึกษาขั้นตอนในการปฏิบัติงานในลักษณะต่าง ๆ ของพนักงานธนาคาร

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จาก

2.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศที่มีผู้เรียบเรียงไว้ ตลอดจนบทความวารสาร และเอกสารต่าง ๆ ทั้งของทางราชการและเอกชน

2.2 การศึกษาหลักการเกี่ยวกับการบันส่วนต้นทุน และการวิเคราะห์ต้นทุน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาตามวิทยานิพนธ์นี้ นอกจากจะใช้ประกอบการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว คาดว่าจะมีประโยชน์ต่อองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

1. ธนาคารพาณิชย์ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางการบริหารด้านต่าง ๆ ด้วยการประยุกต์วิธีการให้เหมาะสมกับขนาด และความสามารถของแต่ละธนาคาร ซึ่งสามารถจำแนกประโยชน์ที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับ คือ

1.1 ช่วยในการจัดทำงบประมาณเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายการค้าระหว่างประเทศ

1.2 ช่วยในการวางแผนการดำเนินงานในธนาคารให้ได้ผลตามที่ต้องการ เช่น วางแผนด้านอัตรากำลังพนักงาน เป็นต้น

2. ประโยชน์ต่อธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธนาคารออมสิน หรือบริษัทเงินทุนต่าง ๆ ที่ประกอบธุรกิจคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ จะสามารถนำวิธีการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายด้านการค้าระหว่างประเทศ ไปปรับใช้ได้ในงานลักษณะเดียวกัน เนื่องจากวิธีการตลอดจนโครงสร้างองค์การคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์มาก ส่วนธุรกิจอื่น ๆ แม้ว่าจะมีโครงสร้างทางองค์การที่แตกต่างกันก็ตาม ก็สามารถนำหลักการและวิธีการปฏิบัติ ไปประยุกต์ใช้ได้บางส่วน

3. ประโยชน์ต่อวงการศึกษาโดยอาจนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในชั้นเรียน มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง เช่น การศึกษาวิธีการปันส่วนต้นทุนจากศูนย์ต้นทุน (Cost Center) เข้าสู่ศูนย์กำไร (Profit Center) และการคำนวณจุดคุ้มทุน (Break-Even Point) ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น